Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)
2026, Cilt 12, Özel Sayı, Sayfa 170-186

Motiflerin Diliyle Aile ve Evlenme Kavramı

Songül ERDOĞAN
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
stanboga@ahievran.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-5355-9399

Araştırma Makalesi		DOI: 10.31592/aeusbed.1822083
Geliş Tarihi: 17.11.2025	Revize Tarihi: 05.01.2026	Kabul Tarihi: 02.02.2026

Atıf Bilgisi
Erdoğan, S. (2026). Motiflerin diliyle aile ve evlenme kavramı. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12*(Özel Sayı), 170-186.

ÖZ

İçerisinde anlam taşıyan her metin, sembol, fotoğraf, logo, motif vb. bir gösterge değeri taşır. Bu göstergeler sadece belirli ses, şekil ve renklerin rastgele bir araya gelmesi ile oluşmuş kavramlar değildir. Bu göstergeler aynı zamanda o toplumun maddi ve manevi kültürünün ve o toplumun dünyaya bakış açısının da bir yansımasıdır. Bu yansımanın en somut örnekleri motif sahasında görülür. Türk motif sahasına yansıyan sosyal ve kültürel değerlerden biri de aile ve evlenmedir. Evleneme isteğini doğrudan söyleyemeyen Anadolu insanı bu arzusunu motiflerle dile getirmiştir. Ayrıca evlilik sürecinde yaşanan mutluluk, kızgınlık, dargınlık vb. duygular da motifler aracılığıyla dile getirilmiştir. Bu çalışmada Anadolu sahasında evlenme ve aile kavram alanlarını yansıtan oya, dokuma (halı, kilim) motiflerine yer verilmiştir. El sanatları alanında yapılan çalışmaların taranması sonucu aile ve evlenme ile ilgili 88 motif adı tespit edilmiştir. Bu motifler ailedeki işlevleri ve aile ile olan bağlantıları doğrultusunda beş başlık altında incelenmiştir. Motiflerin evlenme isteği, çocuk isteği, hamileliği aile halkına duyurma, aileyi kötülüklerden koruma ve motif adlarında yer alma işlevleri olduğu görülmüştür. Aile bireylerinin motif adlarına yansıması noktasında 65 motife rastlanmıştır. Bu motif adlarının 35'i gelin, 7'si kaynana, 10'u görümce, yenge, elti kelimesi etrafında kurulmuştur. Damat kelimesi sadece 2 motif adında geçerken amca, dayı, abi gibi erkek aile bireylerinin motif adlarına yansımadığı görülmüştür. Bir örgü ve dokuma terimi olan bu motiflerin genellikle söz birleştirme yöntemi ile yapıldığı ve bu sözcüklerin çoğunlukla ağızlarda yaşamasına rağmen en büyük ağız sözlüğü olan Derleme Sözlüğü'nde yer almadığı saptanmıştır. Bazı motiflerin hem oya hem de dokuma sanatında ortak olduğu ve benzer amaçlar için kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu alanla ilgili doğrudan bu konuyu ele alan bir çalışmanın olmaması sebebiyle hazırlanan bu çalışmanın bu noktada alana katkı sağlayacağı düşünülmüştür.
Anahtar Kelimeler: Aile, motif, evlenme, terim, gösterge.

The Concept of Family and Marriage in the Language of Motifs

ABSTRACT

Every text, symbol, photograph, logo, motif, etc. that carries meaning has a sign value. These signs are also a reflection of that society's material and spiritual culture and its perspective on the world. The most concrete examples of this reflection can be seen in the field of motifs. One of the social and cultural values reflected in Turkish motifs is family and marriage. Anatolian people, unable to express their desire to marry directly, conveyed this desire through motifs. This study focuses on embroidery and weaving (carpet, kilim) motifs that reflect the concepts of marriage and family in Anatolia. A review of studies in the field of handicrafts identified 88 motif names related to family and marriage. These motifs were examined under five headings according to their functions within the family and their connections to the family. The motifs were found to have functions such as expressing the desire to marry, the desire to have children, announcing pregnancy to the family, protecting the family from evil, and appearing in motif names. Sixty-five motifs were found to reflect family members in their names. Thirty-five of these motif names were based on the words bride, mother-in-law, sister-in-law, sister-in-law, and sister-in-law. It was determined that these motifs, which are knitting and weaving terms, are generally created using the word combination method and that although most of these words are used in everyday speech, they are not included in the Derleme Sözlüğü, the largest dictionary of colloquial expressions. It has been determined that some motifs are common to both embroidery and weaving arts and are used for similar purposes. As there is no study directly addressing this subject in this field, it is thought that this study will contribute to the field in this regard.
Keywords: Family, motif, marriage, terminology, semiotics.

Giriş

Kültür, bir milletin geçmişi ve geleceği arasındaki en önemli bağdır. Tarihi çok eskilere dayanan Türkler, çok geniş bir coğrafyaya yayılmaları, farklı kültürlerle etkileşim hâlinde olmaları, farklı dinleri kabul etmeleri, gittikleri coğrafyalarda farklı iklim koşulları ile karşılaşmaları vb.

sebepler sonucunda edindikleri tecrübelerle kültürlerini zenginleştirmeyi başarmışlardır. Bu zenginlik onların kültürel bir bellek oluşturmasına zemin hazırlamıştır. Bu kültürel belleğin oluşmasında, korunmasında soyun devam ettirilmesi, ailenin korunması ve dil büyük önem taşır.

Sanat, sadece dekoratif anlamda kişilerin sanat yapma arzusunu karşılayan bir alan değildir. Malzemesi boya, ip, mermer vb. ne olursa olsun bir sanat eseri bulunduğu toplumdan ayrı düşünülemez. El sanatlarında kullanılan motifler de dekoratif bir obje olmanın yanında ait olduğu dönemin ve coğrafyanın kültürel kodlarını yansıtan, yaratıcısının duygularına tercüman olan estetik bir iletişim aracıdır. Renkler, motifler, kullanılan malzeme ve daha birçok unsur bu iletişimi sağlamada sembol hâline gelmiş kendine has bir madde dili oluşturmuştur. Bu dil o kültürü yaşayan insanlar tarafından bilinir ve söze gerek kalmadan iletişim devam eder. Mimari, müzik, dokuma, oya, heykel gibi birçok sanat kendi dönemini ve kültürünü farklı şekillerde geleceğe taşır. Bu sanatlar içerisinde Türklerde en çok gelişme gösteren ve Türklerin kendine has iletişim dilini yansıtan oya ve dokuma sanatlarıdır. Dokuma ve oya sanatlarında ortaya konan eserlerde sanatçının duyguları yaşadığı coğrafya ile ilgili eserlerden yola çıkılarak sezinlenebilmektedir. Bu sanatlarda sadece sanatçının yaşadığı çevreyi değil aile bireylerinin, bu bireylerin kendi aralarındaki ilişkileri ve çevreyle olan iletişimlerini de görmek mümkündür.

Dokuma, sanatının geçmişi hem Türklerde hem de Anadolu coğrafyasında çok eski dönemlerden başlamaktadır. Anadolu'da dokumacılık faaliyetleri Neolitik Çağ ile başlayarak Urartu döneminde sosyoekonomik anlamda önemli bir etkinlik hâline gelmiştir (Bilen, 2017, ss. 43-45). Orta Anadolu bölgesinde günümüze kadar gelen en eski ve gelişmiş Neolitik Çağ yerleşim merkezi olan Çatalhöyük'te 1962 yılında gerçekleştirilen kazılar esnasında MÖ 6000 yıllarına tarihlendirilen atkı ve çözgülerden oluşan dokuma parçaları çıkarılmıştır (Dölen, 1992, s. 276). MÖ 5. yüzyılda Asya Hunları tarafından dokunan Pazırık halısı Türklere ait olup düğümlü dokumalar içerisinde en erken tarihli olanıdır. Bu halı devrine göre gerek kullanılan renkler gerekse motiflerde kullanılan detaylar açısından dönemine göre üst düzey bir kaliteye sahiptir. Bu kalitede bir halının dokunabilmesi için bu sanatın tarihini çok daha gerilere götürmek gerekir. Türkler gittikleri her bölgeye bu sanatı götürmüş ve bu sanatın gelişmesine katkı sağlamışlardır. Türkistan, Oğuzelleri, Uygur, Buhara, Hazar ve tüm Türk ülkelerinde halı en fazla üretilen dokuma çeşidi olmuştur (Tüten, 2004, s. 134). Türlerin bilinen ilk sözlüğü olan Dîvânu Lügâti't Türk'te de dokumacılık terimlerinden olan arış, arkag "argaç" gibi kelimelerin yer alması 11. yüzyılda dokuma terimlerinin kayıtlarda olması açısından önem arz eder (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014, s. 555).

Türklerde çok gelişmiş olan halı, kilim vb. dokumalar çok çeşitli amaçlar için hazırlanmıştır. Dokumaların öncelikli olarak evleri ve çadırları süslemek, çocuklarına çeyizlik olarak dokunmuş olduğu görülse de daha sonra ticari amaçlar doğrultusunda da hazırlandığı görülmektedir. Yetkin, halıyı yüzyıllardan beri Avrupa'da aranan "doğunun lüksü" olarak bilinen bir eşya olarak tanımlar (Yetkin, 1974, s. 13). Halı aynı zamanda saraylarda, kiliselerde, aristokrat ailelerin evlerinde ve ünlü ressamların tablolarında yer alan değerli bir eşya ve diplomatik bir hediyedir (Atlıhan, 2020, s. 701). Hediyelik halılar daha çok bu alanda ustalaşmış ellerden çıkmış olsa da kendi ihtiyacını karşılayacak, çocuklarının çeyizine hazırlayacak düzeyde dokuma sanatını icra etmeyi birçok Anadolu insanı bilmektedir. Özellikle soğuk kış günlerinde sosyal iletişim ağlarının yaygın olmadığı dönemlerde kadın, erkek, çoluk çocuk hep birlikte yapılabilecek bir sanat olması dokumayı aile bağlarını güçlendiren bir etkinliğe dönüştürmektedir.

Dokuma sanatı gibi Türkler arasında çok yaygın olan sanatlardan biri de oyadır. Hem sanatın gelişmesinde hem de bu alandaki terminolojinin gelişmesinde Türkler önemli bir rol oynamıştır. Kahveci ve Bahşişoğlu "Türk danteli" olarak adlandırılan bu örgülerin Avrupa'da 16. yüzyılda tanındığını ve 1594 yılında Fransız Akademi Lügatine girdiğini belirtir. Ayrıca 1905'te Menfez kazılarından elde edilen bulgular doğrultusunda bu sanatın tarihinin MÖ 2000 yıllarına kadar uzandığı bilgisine de yer verilir (Kahveci ve Bahşişoğlu, 2001, s. 7). Bu sanatın nerede, ne zaman doğduğu konusunda birtakım söylemler olsa da iğne oyasının batıda "Türk danteli" olarak adlandırılması bu sanatın Türkler tarafından çok yaygın bir şekilde icra edildiğinin bir kanıtıdır. Erdoğan'ın Türkiye sahasında oya ve dantel sanatlarına yönelik 1926 terim tespit etmesi ve bu terimlerin büyük bir

bölümünün Türkçe sözcüklerden oluşması bu sanatın gelişmesinde Türklerin önemli bir yeri olduğunu göstermektedir (2022, s. V).

Anadolu coğrafyasında en güzel dokumalar ve oyalar çeyizlik olarak hazırlanır. Çeyiz hazırlama Anadolu'da önemli bir kültürel mirastır. Atasözlerine yansıyan şekliyle bakıldığında "Kız kundakta çeyiz sandıkta" felsefesi çeyiz hazırlığının çok erkek dönemde başladığını göstermektedir. Bu çeyizlerin "el içine çıkacak" diye en ağır örneklerden seçilmesi ve özenle hazırlanması da çeyiz hazırlamanın başka bir yönüdür. Çeyiz, hem evlenecek gençler için hem de hediye amacıyla onların yakınları için hazırlanan bir unsurdur. Erkek ve kız annelerinin hazırlamış oldukları gelin ve damat bohçalarının yanı sıra "dürü" adı verilen ve yakın akrabalar için hazırlanan bohçalar çeyizi özelden genele doğru kaydırmaktadır. Evlenen bireyler ve onların akrabaları için hazırlanan bohçalar hediye olmanın yanında ailenin görgüsü, temizliği, cömertliği vb. birçok konuda da bir mesaj değeri taşımaktadır. Bu mesajların iletilmesinde dürü bohçasındaki malzemenin renkleri, çeşitliği, el işlerinde kullanılan motifler, bunların anlam değerleri vb. birçok unsur etkilidir.

Gelin için hazırlanan gelin bohçası, gelin şalı, gelin patiği, gelin çorabı, gelin oyası, gelin kuşağı, gelin yeleği gibi çeyizler hem gelinin kullanması için hazırlanmış hem de gelinle ilgili genel bir kavram alanı oluşturmuştur. Gelin gibi damat için de hazırlanan ve damat kelimesi ile adlandırılmış farklı türde el işi ürünleri görmek mümkündür. Damat kesesi, damat bohçası, damat havlusu, damat süveteri, damat çorabı bunlar içerisinde damat için hazırlanan en yaygın türlerdir. "Dürü" adı verilen bohçalarda ise kayınvalide, kayınpeder, elti, görümce, kayın, hala, amca, dayı gibi yakın akrabalar için hediyelikler hazırlanır. Bu hediyeler kişinin konumuna göre sayı ve değer olarak artabilir veya azalabilir.

Akrabalık; kan, evlenme ve evlat edinme şeklinde üç şekilde gerçekleşen sosyal bir bağdır. Bu sosyal yapıdan aileye doğrudan ve ikinci dereceden bağlı olan akrabaları görmek mümkündür. Örnek ve motif adlarına yansıyan akrabalık adları genellikle evlenme yoluyla gerçekleşen akrabalık ilişkileri üzerine kurulmuştur.

Yöntem

Bu çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Dokuma, oya ve nakış sanatları hakkında yazılmış kitap, makale ve bildiriler taranarak aile ile ilgili kavramlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada etik kurul kararı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

Araştırma Modeli

Tarama yöntemi kullanılarak verileri tespit edilen çalışmada öncelikle dokuma (halı ve kilim), oya ve nakış sanatları ile ilgili kaynak eserler belirlenmiş ve bu eserler içerisinden aile temasını içeren veya diğer çalışmalara göre sözlük değeri olan çalışmalar seçilmiştir. Anadolu sahasında birçok motifi barındırması ve anlam bilimsel açıdan kısa açıklamalara yer vermesi sebebiyle oyalar konusunda Songül Erdoğan'ın Türkiye Türkçesinde Oya ve Dantel El Sanatları ile İlgili Söz Varlığı, motiflerin açıklamasına yer vermese de Anadolu sahasındaki motiflere yer vermesi sebebiyle Mustafa Karataş'ın Türk Dilinde Yanış (Motif) Adları Anadolu Sahası adlı çalışması temel kaynaklar arasında yer alır. Bunlara ek olarak Anadolu sahası hakkında hazırlanmış olan dokuma, oya sanatlarına yönelik kitap, makale, tez ve bildiriler de verilerin sağlanmasında kaynak olarak kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışmada evrenini Anadolu sahasında aile kavram alanını yansıtan motif ve örnek adları oluşturmaktadır. Bu motifler ve örnek adları oya ve dokuma (halı, kilim) sanatlarında kullanılan örnek ve motif adlarından seçilmiştir. Dokuma sanatında deseni oluşturan motiflerin ayrı ayrı işlenebilmesine rağmen oya sanatında kullanılan motif çoğu zaman oyanın adını oluşturması sebebiyle motif adı yerine örnek adı ifadelerine yer verilmiştir. Özelden genele doğru bir adlandırma olması sebebiyle oyalarda kullanılan örnek adı ifadelerinin de motif adı olarak algılanması doğru olacaktır.

Oya ve dokuma sanatları Türklerde diğer sanatlara göre daha çok gelişme göstermesi ve iletişim boyutlarının daha güçlü olması sebebiyle çalışmadaki motiflerin bu iki sanat üzerinden seçilmesi tercih edilmiştir. Konuyla ilgili motifler seçilirken doğrudan aile ile ilgili adlandırmalardan oluşmasının yanında gösterge olarak aileyi, yuva kurmayı çağrıştıran motiflere de yer verilmiştir.

Veri Toplama

Veriler öncelikle alanla ilgili kitaplar ve makaleler taranıp aile ile ilgili motifler fişlenerek toplanmıştır. Oya ve dokuma (halı ve kilim) sanatında kullan aile ile ilgili olan motifler beş ana başlık altında incelenmiştir. Birinci bölümde evlenme isteğini ve sevgiliye kavuşmayı dile getiren motiflere yer verilmiştir. İkinci bölümde ailede çocukla ilgili duyguların dışa vurulmasında kullanılan motifler anlamlarıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde eşler ve aile büyükleri arasında iletişimin motiflerin gizli diliyle nasıl aktarıldığını yansıtan örneklere yer verilmiştir. Dördüncü bölümde aileyi korumaya yönelik tedbir amaçlı oluşturulan motif ve örneklere yer verilirken beşinci bölümde aile bireylerinin motif ve örnek adlarına nasıl yansıdığına yer verilmiştir. Aile bireylerinin motif adlarına yansımasında sadece motifin tanımına ve geçtiği yere il bazında yer verilirken diğer bölümlerdeki motifler anlamları ile açıklanmaya çalışılmıştır. Motifin anlamı ve işlevi ile ilgili açıklamalar yapıldıktan sonra motif adı yapısal olarak incelenmiştir. Ağızlarda bir sanat terimi olarak yaşayan bu sözcükler en büyük ağız sözlüğü olan Derleme Sözlüğü'ndeki durumu tespit edilerek bu motif adlarının ağız sözlüklerine yansıma oranları da belirlenmiştir. Sözcüğün Derleme Sözlüğü'ndeki anlamı değerlendirilirken motif olarak kaydının bulunup bulunmadığı esas alınmıştır.

Bulgular

Bu çalışmada Anadolu sahasında evlenme ve aile kavram alanlarını yansıtan oya, dokuma (halı, kilim) motiflerine yer verilmiştir. El sanatları alanında yapılan çalışmaların taranması sonucu aile ve evlenme ile ilgili 88 motif adı tespit edilmiştir. Bu motifler ailedeki işlevleri ve aile ile olan bağlantıları doğrultusunda aşağıdaki beş başlık altında incelenmiştir.

Evlenme İsteğinin ve Kavuşmanın Dışa Vurulmasında Motiflerin Rolü

Göstergebilim, içerinde anlam taşıyan her ögeyi içerisine alan geniş kapsamlı bir bilim dalıdır. Anlam taşıyan bir metin, sembol, fotoğraf, logo vb. daha birçok şey göstergebilimin araştırma sahası içerisindedir. Anlamın olduğu her yerde göstergebilimi görmek mümkündür. Anadolu motif sahasında da bireyler karşı cinse olan ilgilerini, evlenme isteklerini motifler aracılığıyla göstermişler; evlilik konusundaki duygularını bu yolla dile getirmişlerdir. Ayrıca evlenecek kişide aranan vasıflar da motifler aracılığıyla dışa aktarılmaktadır. Aşk ve evlenme arzularını dile getiren gösterge değeri taşıyan motiflerden bazıları şunlardır:

altınküpe (T.+T.): Sallamalı küpelere benzeyen varlık, güç, gösteriş, evlilik ve cinsiyeti simgeleyen bir çorap motifi (Nas, 2012, s. 1628) Türk kültüründe günümüzdeki söz yüzüğü takma geleneğinin tarihî süreç içerisinde küpe takılarak yapılıyor olmasının da bir kanıtı niteliğindedir (*altın + küpe, birleşik) DS (-).*

gülküpe (Far.+T.): Genenellikle beyaz şeffaf parlak boncuk kullanılarak örülen gül biçiminde tasarlanmış küpelere benzeyen bir boncuk oyasıdır. Konya yöresinde özellikle varlıklı ailelerin gelin kızlarına taktıkları parlak küpeler taklit edilerek örülmüş bir oyadır. Genç kızın ailesine evlenmek istediğini bildirmek amacıyla da kullanılmıştır. Motif zengin ve varlıklı olmayı da çağrıştırır (Nas, 2012, s. 1624). Gül şeklindeki küpe zengin aileler tarafından gelin kızlara takılması sebebiyle bu motif aracılığıyla damat adayının zengin olmasının arzu edildiği de söylenilebilir *(gül + küpe, birleşik) DS (-).*

küpe (T.): Sarkan küpeye benzeyen bir dokuma motifidir. Kilimlerde evlilik, nişan ve genç kızın çeyizi ile ilişkilendirilen bir sembol olarak kullanılmaktadır (Yavuz, 2025, s. 89). Saçbağı motifi ile benzer anlamlar taşıyan küpe motifi Afyonkarahisar, Ağrı, Balıkesir, Bergama/İzmir, Hakkâri,

Malatya, Mersin, Yozgat, Van'da dokumalarda kullanılan bir motiftir. Motif "küpeli" adıyla Kırşehir, Çorum, Muğla illerinde de bilinmektedir. Küpe motifi dokumalarda tek başına kullanılabildiği gibi su ve top motiflerinde deseni tamamlayıcı olarak da kullanılmaktadır (Karataş, 2013, s. 328). Küpe motifinin Van yöresinde suyolu motifi olarak kullanıldığı görülür. Küpe motifinin etrafında erkeği ve gücü temsil eden koçboynuzu motiflerinin yer alması bu motiflerin aile ve yuva kurma isteğinin dışa yansımasıdır (Karahan ve Kulaz, 2020, s. 810) *(küpe, basit) DS (-).*

saçbağı (T.+T.): Örülmüş saça benzeyen bir dokuma motifidir. Evlilik ve çoğalma isteklerinin göstergesidir (Erbek, 2006, s. 225). Günümüzdeki gibi kadın kuaförlerinin yaygın olmadığı dönemlerde gelin olacak kızların saçını örmek için erkek tarafından yengeler, kız tarafına giderek gelini düğün için hazırlamaktadırlar. Gelini hazırlayan yengeler gelinin saçını örerek uçlarına çeşitli boncuklar takarlar. Gelin saç süslemesi Anadolu motif sahasında "saçbağı" motifi ile sembolleştirilmiştir. Saçbağı motifi Afyonkarahisar, Ağrı, Balıkesir, Çanakkale, İzmir, Kırşehir, Malatya, Manisa, Uşak, Tunceli yörelerinde bilinen bir motiftir (Karataş, 2013, s. 346; Yavuz, 2005, s. 62) Motif görüntü olarak küpe motifine de benzemektedir. *(saç + bağ-ı, birleşik) DS (-).*

sandık (Ar.): Dokumalarda sandık motifi, evlilik isteğini ve bebek beklentisini sembolize eder (Erbek, 2002, s. 80). Sandık kültürümüzde önemli bir yere sahiptir. Özellikle hazırlanan bütün çeyizler sandıkta biriktirilir. Sandık motifi birçok yörede çok çeşitli şekillerde dokunabilen bir motiftir. *(sandık, basit) DS (+).*

yürek (T.): Yan yana birleşmiş iki kalp motifinden oluşan bir iğne oyası örneğidir. Bir erkek ve bir kadının evlenmesi düşüncesinden yola çıkılarak kalp motifleri aşk ve sevdayı simgelemektedir (Nas, 2012, s. 1624). Kalpli oya olarak da bilinen oya Balıkesir, Konya, Kütahya, Niğde illerinde yeni gelinlerin tercih ettikleri oyalar arasında yer almaktadır (Erdoğan, 2022, s. 76) *(yürek, basit) DS (-).*

Ailede Çocukla İlgili Duyguların Motiflere Yansıması

Çocuk, soyun devam etmesi ailenin itibarın artması açısından Türk toplumunda önemli bir yer tutar. Çocuk hem erkeğin hem de kadının aile içerisindeki itibarını yükselten bir nimettir. Eşe, aile büyüklerine ve çevredekilere hamilelik haberini vermek için motiflerin çok sık kullanıldığı görülür. Bu motiflerden bazıları şunlardır:

bukağı (T.): Birbirine küçük bir bağla yaslanmış iki üçgenden oluşan bir kilim ve halı motifidir. Birbirine benzeyen farklı şekillerde görülen bir motiftir. Bereketi, aileyi ve ailenin devamlılığını, sevgililerin birbirlerine kavuşmasını simgeler (Erbek, 2002, s. 76). Bu motif dokumalarda aile bireylerinin birbirine bağlı kalmasını, birbirinden ayrı kalmaması gerektiğini de belirtir. Bukağı motifi Afyonkarahisar ili Bayat ilçesinde çocuğa da işaret eder (Yavuz, 2025, s. 60). Eşler arasındaki bağlılık, sadakat ve bu yuvanın neşe kaynağı olan çocuğu simgelemesi sebebiyle özellikle çeyizlik kilimlerde bukağı motifine çok sık rastlanmaktadır. (Gülensoy, 2007, s. 178) *(buk-a-ğı, türemiş) DS (-).*

elmaçiçeği (T.+T.): Elma çiçeğine benzeyen genellikle pembe ve beyaz tonları kullanılarak örülen bir oyadır. Gençlik, sağlık, nişanlı olma gibi mesajları içerir (Erdoğan, 2022, s. 59). Kayınvalide, görümce ve elti gibi yakın akrabalara hediye edilir. Bebek bekleyen yeni gelinler müjdeyi çevrelerine elma çiçeği oyası işleyerek verir (Erdoğan, 2020, s. 891) *(elma+ çiçek-i, birleşik) DS (-).*

hediyepaketi (Ar.+ Fr.): Hediye paketine benzeyen iki paralelkenar kaya motifinin kenarına kirpik yapılarak örülen bir iğne oyasıdır. Denizli yöresinde bu oyayı örten gelin eşine ve kayınvalidesine hamile olduğunu anlatmak ister. Kayınvalide bu oyayı örterse gelininden ilgi bekliyor demektir (Nurhan, 1999, s. 265) *(hediye+ paket-i, birleşik) DS (-).*

gül oya (Far.+T.): Hamile olan yeni gelinlerin örttüğü bir çiçek ve bir tomurcuktan oluşan kaya motifi üzerine oturtulmuş bir iğne oyası örneğidir (Erdoğan, 2022, s. 66). Gül oya farklı

varyantları ile Balıkesir, Çanakkale, Elâzığ, Isparta, Kütahya, Mersin, Samsun, Tokar, Yalova gibi birçok ilde görülen bir oyadır. Kastamonu yöresinde bu oyayı örten kişinin hamile olduğu anlaşılır. Açık renk yemeniler üzerine yapılan oyanın yemenisi üzerinde birçok dal vardır (Bayram, 1992, s. 58) *(gül + oya, birleşik) DS (-).*

yıldız (T.): Yıldıza benzeyen halı ve kilim motifidir. Yıldız motifi genel olarak muska ve nazarlık olarak bilinse de Afyonkarahisar ili Bayat ilçesinde koçboynuzu motifi ile birlikte kullanılıp geleceği, çocuğu ve doğurganlığı simgeler (Yavuz, 2025, s. 60) *(yıldız, basit) DS (-).*

Aile İçi İletişimin Motiflere Yansıması

Dokuma, oya ve nakış gibi el sanatlarında aile içi iletimle ilgili motifler incelendiğinde bu motiflerin genel olarak karı koca, gelin kaynana, gelin elti, gelin görümce, gelin ve çevredeki kişiler etrafında şekillendiği görülmektedir. Motiflerdeki iletişimin sağlanmasındaki temel taraflardan birinin gelin olduğu göze çarpmaktadır.

anagüldüren (T.+T.): Gösterişli boncuk kullanılmadan örülen bir iğne oyasıdır (Kütahya) (Baykasoğlu, 1986). Kayınvalidelere hediye edildiği zaman onların memnun olması sebebiyle bu adı almıştır. Oya sanatında hediyelik oyaların zorluk oranı, renkleri, kullanılan motiflerin özellikleri iletişim açısından oldukça önemlidir. Bu sebeple gelin ve kaynana bohçalarına konulacak yazmalar ve onların kenarındaki motifler ve renkler özenle seçilir. *(ana + gül-dür-en, birleşik) DS (-).*

bindallı (T.+T.): Birçok motifin birleşimi ile oluşturulan motif olmanın ötesinde kendine has bir desen olarak da adlandırılabilir. Bindallı geleneksel Türk kadının özel günlerde giydiği kıyafetlerdir. Bu kıyafetler renklerine ve üzerindeki desenlere göre birçok anlam taşırlar. Özellikle gelinlerin ve yeni evli kadınların düğünlerde giydiği birçok motifi barındıran bu desen kilim ve halı dokumalarında da görülmektedir. Bayat ilçesinde bu kilimlerdeki altıgen formlar çiftin yeni kuracakları aileyi, binlerce dalı andıran motifler gelecekte kuracakları geniş aileyi simgeler. Bu kilimler gelin ve damadın aileleri tarafından dokunur ve ailede evin en görünür yerinde sergilenir. Motiflerle genç çiftin evliliğe doğru attıkları adımlar kutsanmış olur (Yavuz, 2025, s. 87) *(bin + dal-lı) DS (-).*

çiftdalagan (T. +T.): Çift yaprak motifi etrafında kurulmuş Denizli yöresine ait bir oya örneğidir. Dalagan, ısırgan otunun Gere yöresinde kullanılan karşılığıdır. Yapraklardan biri kadını biri erkeği simgeler. İki yaprağın aynı renk olması sevgiyi, ayrı renk olması karı koca arasındaki anlaşmazlığı temsil etmektedir (Nurhan, 1999, s. 25) *(çift + dala-gan, birleşik) DS (-).*

gelinyüzü (T.+T.): Çok renkli gösterişli bir iğne oyasıdır. Kastamonu yöresinde cuma günü dua ederken gelinin yüzüne örtülür. Çok renkli oluşu neşeyi ve mutluluğu anlatır. Çifte köke oturması eve bağlılığı ve mutluluğu temsil eder. Kastamonu yöresinde her genç kızın çeyizinde mutlaka bu oyadan bulunur (Bayram, 1992, s. 54) *(gel+(i)n+ yüz-ü, birleşik) DS (-).*

kıllıkurt (T.+ T): Aralıklı mezartaşı motifine benzeyen motiflerden oluşan bir iğne oyası örneğidir. "kıl ve kurt" kelimeleri motif sahasında olumsuz anlamlar çağrıştıran sözcüklerdir. Nas, kıllıkurt motifinin halk tarafından sinsi bir düşman olarak yorumlandığını ve kötülükle özdeşleştirildiğini belirtir. Ayrıca motifin Konya yöresinde, nişanlı veya evli kadınların kayınvalideleri ile olan kırgınlığını simgelediğini ifade eder (2012, s. 1622) *(kıl-lı + kurt, birleşik) DS (-).*

hobuparası (?+Far.): Köklü kaya motifi üzerine oturtulmuş çiçek motiflerinden oluşan uzun ömürlü olmayı simgeleyen bir iğne oyası örneğidir. Kastamonu yöresinde akbabaya hobu adı verilmektedir. Derelerdeki üstü pürüzsüz taşlara da hobu parası denilmektedir. Oyadaki ana motifin bu taşlara benzemesi sebebiyle bu adı almıştır. Akbabanın uzun yıllar yaşaması sebebiyle örtenin de uzun ömürlü olması temenni edilir. Gelinler kayınvalidenin dürü bohçasına koyarsa bu kayınvalidenin hoşuna gider. Halk arasında "Hobu kadar yaşın olsun." temenni sözü yaygın olarak kullanılır. Oyanın

köklü kaya üzerine yapılması yuvanın da köklü olması anlamını içerir. (Bayram, 1992, s. 106) *(hobu + para-sı, birleşik) DS (-).*

mezartaşı (Ar.+T.): Mezar taşına benzeyen motifleri olan, iğne ya da mekikle yapılabilen bir oya örneğidir. Afyon, Isparta, Konya, Mersin, Samsun yörelerinde küçük farklarla kendine yer bulmuş bir motiftir (Erdoğan, 2022, s. 93). Gelinlerin kayınvalidesine olan kırgınlıklarını, öfkesini dile getirmede tercih ettikleri bir oyadır. Bu dünyadan gitmeni istiyorum ve aramızdaki kin mezara dek sürecek anlamlarını taşıdığı bilinmektedir (Nas, 2012, s. 622) *(mezar+taş-ı, birleşik) DS (+).*

muhabbet ara (Ar.+T.): İğne oyasında ana motifler arasında kullanılan bir ara motifidir. Kastamonu yöresinde özellikle kayınvalideler için hazırlanan başörtülerinde muhabbet ara tercih edilir. Evliyken kayınvalide ile gelin arasında herhangi bir problem yaşanmışsa gelin gönül almak için yine bu arayla yapılmış bir oya yaparak gönül almaya çalışır (Bayram, 1992, s. 80) *(muhabbet ara, birleşik) DS (-).*

pıtrak (T.): Anadolu'da "pıtırak, pıtrak, bıtırak" gibi farklı söyleyişleri olan, çok yapışkan bir dikene benzeyen bir dokuma motifidir. Nazara karşı koruyucu özelliği olduğu düşünülen motif Anadolu'nun birçok yöresinde dokunmaktadır. Pıtrak motifinin Afyonkarahisar, Ağrı, Ankara, Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Çorum, Erzurum, Gaziantep, Hakkâri, Iğdır, Isparta, Karaman, Kırıkkale, Kırşehir, Konya, Malatya, Mersin, Muğla, Niğde, Sivas, Tokat, Uşak, Van, Yozgat yörelerinde var olduğunu belirtilmiştir (Karataş, 2013, ss. 343-344; Etikan, Ölmez, Kılıçaslan ve Şahin, 2020, s. 49; Karahan ve Kulaz, 2020, s. 783; Eroğlu, 2020, s. 839). Pıtrak motifi Kocaeli ve Samsun yörelerinde oya motifi olarak da kullanılmaktadır (Erdoğan, 2022, s. 101). Rivayete göre bir Türkmen gelini kilim dokurken kayınvalidesi kilime el koymak ister. Bunun üzerine gelin dikenli pıtrak bitkisini kilim üzerine serpiştirerek kaynanasına olan tepkisini gösterir. Bu motifle, Anadolu'da kadınların üretim süreçlerindeki mücadelesini, aile içi güç dengelerini ve nesiller arası çatışmaları dokuma sanatı aracılığıyla kayıt altına almıştır. Yörede bu hikâyenin hâlâ anlatılıyor olması kilimin ve motifin canlı bir kültürel hafıza taşıyıcısı olduğunu gösterir (Yavuz, 2025, s. 71) *(*pıt-ır-ak, türemiş) DS (-).*

Ailenin Korunması ve Bu Konuda Tedbirli Olmayı Çağrıştıran Motifler

Halı, kilim gibi dokumalar kişilerin yaşamlarının sanattaki yansımalarıdır. Günlük hayatta nazardan korunmak için kullanılan mavi boncuk, üzerlik, kaplumbağa kabuğu gibi çeşitli nesneler el sanatlarında koruyucu motiflere dönüşmektedir. Bu motiflerden aileyi korumaya yönelik olarak hazırlanan bazıları şunlardır:

tarak (T.): El motifi olarak da bilinmektedir. Bir elin parmakları olan beş, dokumalarda kötü gözü önlemede kullanılır. Ön Türklerde kaya resimlerinde de bu motife rastlanmaktadır. El motifi büyü ve nazara karşı hem evi hem de doğumu korumak amacıyla tercih edilmiştir (Erbek, 2002, s. 202; Eroğlu, 2020, s. 840) *(tara-k, türemiş) DS (-).*

yılanlı (T.): Gül ve menekşe motifleri kullanılarak çevrelenmiş ağır nakış örneklerinden biridir. Kullanılan motifler ve bu motiflerin kompozisyonunda evliliğin çiçekli bir bahçeye benzediği yönünde bir metafor vardır. Fakat bu motiflerin yılan gibi kıvrılarak gitmesi onun etrafında düşmanların olabileceğini de göstermektedir (Altun, 2004, s. 59) *(yılan-lı, türemiş) DS (-).*

yıldız (T.): Mührü Süleyman adıyla da bilinen bir motiftir. Değişik şekillerde dokunan bu motif genellikle altı köşelidir. Eve uğur getirmesi temennisiyle dokumanın hemen hemen her yerinde görülebilen bir motiftir. Yıldızlı, yıldız buketi, yıldız gülü, yıldız madolyon, yıldız oyuşu, yıldız tabak, yıldız top, yıldızlı dar su vb. adlarla dokumalarda farklı kavramlarla karşılanabilmektedir (Karataş, 2013, ss. 382-344) *(yıldız, basit) DS (-).*

Aile Bireylerinin Motif Adlarına Yansıması

Motif sahasına yansıyan akrabalık adları genellikle evlenme ile kurulan ikinci derecedeki akrabalık adları ile kurulmuştur. Bu akrabalık adlarında gelin, kaynana, görümce, elti gibi kadınlardan oluşan aile bireyleri kayınpeder, kayın, damat gibi aile bireylerine göre motif sahasına daha çok yansımıştır. Aile bireylerinin motif sahasına yansıması, motifin tespit edildiği iller ve kaynaklar şu şekilde verilebilir:

"Gelin" Kelimesi Etrafında Kurulan Örnek ve Motif Adları

Gelin, Türk aile yapısında ailenin kurulması ve devamlılığı açısından en önemli kişidir. Gelin, gelinin kullandığı eşyalar, gelinin uzuvları, çektiği sıkıntı vb. birçok yönü motif adlarına yansımıştır. Aile bireyleri arasında oya ve halı motiflerine en çok yansıyan kişi gelindir. Gelin sözcüğü etrafında kurulan örnek ve motif adları şunlardır:

gelin (T.): Yıldıza benzeyen mutluluk, soyun devamı ve hayatı simgeleyen farklı şekilleri olan bir kilim motifi (Kırşehir) (Eroğlu, 2006, s. 224) *(gel-(i)n, türemiş) DS (-).*

gelin oyası: Özellikle yeni gelinlerin örtündüğü, çok renkli gösterişli oya (Adıyaman, Çorum, Kilis, Konya, Niğde) (Erdoğan, 2022, s. 63) *(gel-(i)n + oya-sı, birleşik) DS (-).*

gelinağlatan suyu (T.+T.): Çınar yaprağına benzeyen bir ters bir düz olarak yerleştirilmiş dokuma motifi (Afyonkarahisar, Kırşehir, Sivas, Yozgat) (Erdoğan, 2021, s. 80; Karataş, 2013, s. 281; Yavuz, 2025, s. 110) *(gel-(i)n + ağla-t-an + su(y)u, birleşik) DS (-).*

gelinağlatma (T.+T.): Bir dokuma motifi (Bergama) (Karataş, 2013, s. 280) *(gel-(i)n + ağla-t-ma, birleşik) DS (-).*

gelinalıcı (T.+T.): Bir dokuma motifi (Mersin) (Karataş, 2013, s. 281) *(gel-(i)n + alı-ıcı, birleşik) DS (-).*

gelinbeli (T.+T.): Bir dokuma motifi (Artvin) (Karataş, 2013, s. 281) *(gel-(i)n + bel-i, birleşik) DS (-).*

gelinboğan (T.+T.): Bir dokuma motifi (Aydın) (Karataş, 2013, s. 281) *(gel-(i)n + boğ-an, birleşik) DS (-).*

gelinbohçası (T.+T.): 1. Bohçaya benzeyen, ortası büzülerek yapılan bir tığ oyasıdır. (Afyonkarahisar, Konya) (Erdoğan, 2022, s. 62) 2. Bir dokuma motifi (Afyonkarahisar, Van) (Karataş, 2013, s. 281; Çoruhlu, 2023, s. 65) *(gel-(i)n + bohça-sı, birleşik) DS (-).*

gelinbuketi (T.+Fr.): Demet şeklinde düzenlenerek oluşturulmuş bir iğne oyası örneği (Erzurum) (Tepe, 2013, s. 128) *(gel-(i)n + buket-i, birleşik) DS (-).*

gelinçantası (T.+T.): Çantaya benzeyen bir oya örneğidir. Örnek hanım çantası olarak da bilinmektedir (Yozgat) (Erdoğan, 2017, s. 256) *(gel-(i)n + çan-ta-sı, birleşik) DS (-).*

gelinçatlatan (T.+T.): Bir dokuma motifi (Mersin) (Karataş, 2013, s. 281) *(gel-(i)n + çat-la-t-an) DS (-).*

gelinçiçeği (T.+T.): Boncuklu ve boncuksuz olarak tığla ve iğne ile yapılabilen bir oya örneği (Adana, Erzurum, Mersin, Samsun) (Erdoğan, 2022, s. 63) *(gel-(i)n + çiçek-i, birleşik) DS (-).*

gelindişi (T.+T.): Beyaz boncuk, beyaz iple örülen bir boncuk oyasıdır (Konya) (Erdoğan, 2022, s. 63) *(gel-(i)n+ diş-i, birleşik) DS (-).*

gelinduvağı (T.+T.): Kırmızı ve beyaz renk boncuklar kullanılarak örülen düz bir boncuk oyası örneği (Konya) (Erdoğan, 2022, s. 63) *(gel-(i)n+ duvak-ı, birleşik) DS (-).*

gelineli (T.+T.): 1. Bir dokuma motifi (Yozgat) (Karataş, 2013, s. 281) 2. Bir oya örneği (Tokat) (Erdoğan, 2017, s. 256) *(gel-(i)n + el-i, birleşik) DS (-).*

gelingöbeği (T.+T.): Bir dokuma motifi (Denizli) (Karataş, 2013, s. 281) *(gel-(i)n + göbek-i).*

gelinkâkülü (T.+Far.): Dallı gül motiflerinden oluşan kanaviçe örneğidir (Konya) (Nas, 2012, s. 1625) *(gel-(i)n+ kâkül-ü, birleşik) DS (-).*

gelinkaşı (T.+T.): Bir kilim motifi (Uşak) (Çoruhlu, 2023, s. 65) *(gel-(i)n + kaş-ı, birleşik) DS (-).*

gelinkemeri (T.+Far.): Bir oya örneği (Osmaniye) (Erdoğan, 2022, s. 63) (gel-(i)n + kemer-i, birleşik) DS (-).

gelinkirpiği (T.+T.): Tığ işi bir boncuk oyası örneği (Ankara) (Erdoğan, 2017, s. 257). Gelin kirpiği Ankara yöresinde dantel motifi olarak da kullanılmaktadır. *(gel-(i)n + kirp-ik-i, birleşik) DS (-).*

gelinküpesi (T.+T.): Halka şeklinde sarkık bir boncuk oyası örneği (Adana, Erzurum, Kilis.) (Erdoğan, 2022, s. 63) *(gel-(i)n + küpe-si, birleşik) DS (-).*

gelinmumu: Mum çiçeğine benzeyen motifleri olan bir boncuk oyası örneği (Kahramanmaraş, Mersin) (Erdoğan, 2022, s. 63) *(gel-(i)n + mum-u, birleşik) DS (-).*

gelinöldüren (T.+T.): Bir dokuma motifi (Antalya, Sivas) (Karataş, 2013, s. 281) *(gel-(i)n + öl-dür-en, birleşik) DS (-).*

gelinparmağı (T.+T.): 1. İp üzerine dizilmiş boncuklarla el şekli verilmiş, boncuklu bir iğne oyası örneği (Adana, Ankara, Erzurum, Kırşehir, Ordu, Tokat) (Erdoğan, 2022, s. 63; Erdoğan, 2017, s. 256). 2. Gelinparmağı, bolluk ve bereketi temsil eden bir kilim motifidir (Afyonkarahisar) (Yavuz, 2025, s. 140) *(gel-(i)n + parmak-ı, birleşik) DS (-).*

gelinseti (T.+İng.): Düz sıralı bir boncuk oyası örneği (Kilis) (Erdoğan, 2022, s. 63) *(gel-(i)n + set-i, birleşik) DS (-).*

gelinsüpürgesi (T.+T.): Gelin kızların gittiği yerde mutlu olduğunu simgeleyen aralı bir iğne oyası örneği (Amasya) (Erdoğan, 2022, s. 63) *(gel-(i)n + süpür-ge-si, birleşik) DS (-).*

gelinşamdanı (T.+Ar.+Far.): Bir kilim motifi (Çoruhlu, 2023, s. 65) *(gel-(i)n + şamdan-ı, birleşik) DS (-).*

gelintacı (T.+Ar.): 1. Zemini beyaz renkle işlenen, taç kısmı istenilen renkle yapılabilen, genellikle yeni gelinlerin kullanmayı tercih ettikleri gösterişli bir iğne oyası (Afyon, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bayburt, Bilecik, Bolu, Çanakkale, Denizli, Edirne, Erzurum, Kırıkkale, Kilis, Konya, Ordu, Niğde, Tokat) (Erdoğan, 2022, s. 63) 2. Bir halı motifi (Erzurum) (Karataş, 2013, s. 281) *(gel-(i)n + taç-ı, birleşik) DS (-).*

gelinteri (T.+T.): bk. zülüfteli (Erzurum) (Erdoğan, 2022, s. 63) *(gel-(i)n + ter-i, birleşik) DS (-).*

gelintırnağı (T.+T.): Tırnak ucuna benzeyen bir tığ oyası (Erzurum) (Erdoğan, 2022, s. 63) *(gel-(i)n + tırnak-ı, birleşik) DS (-).*

gelintopuğu (T.+T.): 1. Bir oya örneği (Malatya) (Erdoğan, 2022, s. 63) 2. Bir kilim motifi (Van) (Çoruhlu, 2023, s. 65) *(gel-(i)n + to-p-uk-u, birleşik)* (Gülensoy, 2007, s. 913) DS (-).

gelinuğunduran (T.+T.): Dokuması zor ve dikkat gerektiren bir dokuma motifi (Isparta) (Karataş, 2013, s. 281) (*gel-(i)n + uğun-dur-an, birleşik) DS (-).*

gelinyelpazesi (T.+T.): Bir iğne oyası örneği (Balıkesir, Edirne) (Erdoğan, 2022, s. 64) (*gel-(i)n + yel-pi-se-si, birleşik)* (Gülensoy, 2007, s. 1115) *DS (-).*

gelinyüzü (T.+T.): Çift kök üzerine oturtularak yapılan, gelinlerin genellikle cuma günleri dua yapılırken örttüğü çok renkli bir oya örneği (Konya) (Erdoğan, 2022, s. 6) *gel-(i)n + yüz-ü, birleşik) DS (-).*

kibargelin (Ar.+T.): Bir oya motifi (Tokat) (Erdoğan, 2017, s. 257) *(kibar + gel-(i)n, birleşik) DS (-).*

"Damat" Kelimesi Etrafında Kurulan Örnek ve Motif Adları

Ailenin var olmasında kadın kadar önemli bir yere sahip olan damat, Anadolu ağızlarındaki yaygın ifade ile güvey kelimesi motif sahasına sınırlı sayıda yansımıştır. Bunda motiflerin yaratısı olarak kadınların aktif rol oynaması etkili bir faktör olabilir. Damat kelimesi etrafında kurulan motif adları şu şekildedir:

damatbohçası (Far.+ T.): Kenarları düz, kare şeklinde çiçek motiflerinden oluşan aralı bir iğne oyası motifi (Amasya, Mersin) (Erdoğan, 2022, s. 52) *(damat + bohça-sı, birleşik) DS (-).*

damattokadı (Far.+ T.): Açılmış bir yelpazeye benzeyen aralıklı bir boncuk oyası (Afyonkarahisar) (Erdoğan, 2022, s. 52) *(damat +tokad-ı, birleşik) DS (-).*

"Kaynana" Kelimesi Etrafında Kurulan Örnek ve Motif Adları

kaynanaçiçeği (T.+T.+T.): Yazma kenarına yapılan bir boncuk oyası (Isparta) (Erdoğan, 2022, s. 80) *(kayın + ana+çiçek-i, birleşik) DS (-).*

kaynanadili (T.+T.+T.): 1. Sıralı bir boncuk oyası örneği (Çorum, Konya, Niğde) (Erdoğan, 2022, s. 80) 2. Bir iğne oyası örneği (Afyonkarahisar, Samsun) (Erdoğan, 2022, s. 80) *(kayın + ana+dil-i, birleşik) DS (+).*

kaynanagöbeği (T.+T.+T.): Yarım daire gibi görünen dilimli bir boncuk oyası örneği (Konya) (Erdoğan, 2022, s. 80) *(kayın + ana+göbek-i, birleşik) DS (-).*

kaynanasüpürgesi(T.+T.+T.): Kayınvalidelerin gelinlerden şikâyetçi olduğunu gösteren genellikle sarı renk kullanılarak yapılan bir iğne oyası örneği (Amasya) (Erdoğan, 2022, s. 80) *(kayın + ana + süpür-ge-si, birleşik) DS (-).*

kaynanayumruğu (T.+T.+T.): 1. Başörtüsü kenarlarına boncukla yapılan, top top kümeler hâlinde örülen bir boncuk oyası, kaynanazumzuğu (Adana, Afyon, Niğde, Osmaniye, Isparta, Manisa) (Erdoğan, 2022, s. 80) 2. Bir iğne oyası örneği (Kütahya) (Erdoğan, 2022, s. 80) *(kayın + ana+yum-(u)r-uk- u, birleşik) DS (-).*

kaynanayüreği (T.+T.+T.): Dört küçük kalp motifinin bir sap üzerine tutturulması ile oluşturulmuş çiçeğe benzeyen aralıklı bir iğne oyası (Bolu) (Erdoğan, 2022, s. 80) *(kayın + ana+yürek-i, birleşik) DS (-).*

kaynanazumzuğu (T.+T.+T.): Kaynanayumruğu olarak da bilinen bir boncuk oyası (Osmaniye) (Erdoğan, 2022, s. 80) *(kayın + ana+zumzuk-u, birleşik) DS (-).*

"Görümce, Elti, Yenge" Kelimeleri Etrafında Kurulan Örnek ve Motif Adları

eltiçatlatan (T.+T.): Genellikle kırmızı renk tonları kullanılarak örülen geniş çiçek motiflerinden oluşan bir iğne oyası örneği (Balıkesir, Kütahya) (Erdoğan, 2022, s. 59) *(elti + çat-la-t-an, birleşik) DS (-).*

eltieltiyedarıldı/ eltieltiyeküstü (T.+T.+T.): 1. Birbirine ters dönmüş çiçeklere benzeyen, tığ ve iğne ile yapılabilen farklı şekilleri olan bir oya örneği (Balıkesir, Çanakkale, Çorum, Erzurum, Kilis, Mersin, Sakarya, Samsun, Yozgat) (Erdoğan, 2022, s. 59) 2. Birbirine sırt dönmüş iki tarağa benzeyen bir dokuma motifi (Mersin) (Onuk, Akpınarlı, Ortaç ve Alp, 1998, s. 69) *(elti + elti-(y)e + dar-(ı)l-dı / (elti + elti-(y)e + küs-tü, cümle yapısında) DS (-).*

eltieltiyekarşı (T.+T.+T.): Bir boncuk oyası örneği (Mersin) (Kahveci ve Bahşişoğlu, 2001, s. 180) *(elti + elti-(y)e + kar-ış-ı, birleşik) DS (-).*

eltieltiyesırtdöndü (T.+T.+T.+T.): Birbirine ters dönmüş motiflerden oluşan bir oya motifi (Samsun) (Erdoğan, 2022, s. 59) *(elti + elti-(y)e + sırt + dön-dü, cümle yapısında) DS (-).*

eltiküstü (T.+T.): Bir oya örneği (Kütahya) (Erdoğan, 2022, s. 59) *(elti + küs-tü, cümle yapısında) DS (-).*

görümcemiçocukları (T.+T.): Yan yana küçük çiçek motiflerinden oluşan bir iğne oyası (Kütahya) (Baykasoğlu, 1986, s. 70; Erdoğan, 2022, s. 65) *(gör-üm-ce-m-in+çocuk-lar-ı, birleşik) DS (-).*

ikieltiyanyana (T.+T.+T.+T.): Çimen motifleri üzerine yan yana durmuş iki ağaç motifinden oluşan bir iğne oyası örneği (Kırıkkale) (Yüksel, 1996, s. 37) *(iki + elti + yan + yan-a, birleşik) DS (-).*

üçelti (T.+T.): Yan yana duran üç çiçek motifinden oluşan bir boncuk oyası örneği (Balıkesir) (Şenol, 2003, s. 215) *(üç-elti, birleşik) DS (-).*

kibargörümce (Ar.+T.): İki çiçekten oluşan boncuksuz bir iğne oyası örneği (Kütahya) (Baykasoğlu, 1986, s. 73) *(kibar + gör-(ü)m-ce, birleşik) DS (-).*

yengeyengeyeküstü (T.+T.+T.): Birbirine arkasını dönmüş motiflerden oluşan hem boncuklu hem boncuksuz yapılabilen bir oya örneği (Kırşehir) (Erdoğan, 2022, s. 126) *(yenge + yenge-ye +küs-tü, cümle yapısında) DS (-).*

"Torun, Kardeş, Ana" Kelimeleri Etrafında Kurulan Örnek ve Motif Adları

anayüreği (T.+T.): Kalp motifleri ile oluşturulmuş bir oya örneği (Samsun) (Erdoğan, 2022, s. 31) *(ana + yürek-i, birleşik) DS (-).*

ikizkardeşler (T.+T.): Yan yana iki çiçek motifinden oluşan aralı bir tığ oyası (Erzurum) **(**Erdoğan, 2022, s. 65) *(iki-z + karın-da+eş-ler) DS (-).*

torunyumruğu (T.+T.): Bir iğne oyası örneği (Kütahya) (Baykasoğlu, 1986, s. 77) *(torun+yum-(u)r-uk-u, birleşik) DS (-).*

Birden Fazla Aile Üyesinin Adıyla Kurulan Diğer Örnek ve Motif Adları

analıkızlı (T.+T.): Büyük ve küçük çiçek motiflerinden oluşan boncuklu ve boncuksuz şekilleri olan bir oya örneği (Ankara, Antalya, Çanakkale, Erzurum, Konya, Kırşehir) (Erdoğan, 2022, s. 31) *(ana-lı + kız-lı, birleşik) DS (-).*

dörtkızdörtoğlan (T.+T.+T.+T.): Dörder boncuğun sağlı sollu sıra hâlinde ilerlemesi ile oluşturulmuş bir boncuk oyası (Afyonkarahisar) (Kahveci ve Bahşişoğlu, 2001, s. 189) *(dört + kız +dört + oğul-an, birleşik) DS (-).*

gelingörümce (T.+T.): Yan yana iki çiçekten oluşmuş bir tığ oyası (Erzurum) (Erdoğan, 2022, s. 63) *(gel-(i)n + gör-(ü)m-ce, birleşik) DS (-).*

ikigelinbirkaynana (T.+T.+T.+T.+T.): Bir dağ motifi etrafında yer alan iki çiçek motifinden oluşan bir iğne oyasıdır (Erzurum) (Tepe, 2013, s. 151) *(iki+gel-(i)n + bir+ kayın +ana) DS (-).*

karıboşatan (T.+T.): Zikzaklar şeklinde ilerleyen, bu zikzaklar arasında çeşitli çizgiler ve geometrik şekiller bulunan bir halı motifi (Erdoğan, 2021, s. 82) *(karı + boşal-t-an, birleşik).*

ötegethanımsıkıldıcanım (T.+T.+T.+T.+T.): Boncukla hazırlanmış bir bordür üzerine üç çiçek motifinin sabitlenmesi ve bunun aralıklı olarak tekrarlanması ile oluşturulmuş bir oya örneği (Konya) (Kurt, 2001, s. 99; Erdoğan, 2022, s. 100) *(öt-e +git + hanım +sık-ıl-dı +can-ım, cümle yapısında) DS (-).*

yârbanaküstü (Far.+T.+T.): Bir iğne oyası örneği (Manisa) (Kahveci ve Bahşişoğlu, 2001, s. 240) *(yâr + ben-a+ küs-tü, cümle yapısında) DS (-).*

yâryâreküstüyârardınadüştü (Far.+Far.+T.+Far.+T.+T.): Bir iğne oyası örneği (Kütahya) (Erdoğan, 2022, s. 80) *(yâr + yâr-e+ küs-tü+ yâr +ard-ı-n-a +düş-tü, cümle yapısında) DS (-).*

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Dil ve sanat ait olduğu toplumdan hiçbir zaman ayrı düşünülemeyen bir olgulardır. Toplumsal yapıda ortaya çıkan her türlü gelişme dilde ve sanatta mutlaka karşılığını bulmaktadır. Çoğu zaman bulunduğu yerin töresinden veya kendi kişisel mizacından dolayı duygularını sözle ifade edemeyen Türk kadını ve kısmen Türk erkeği sanatı bir iletişim aracı olarak kullanmıştır. Bu iletişim daha çok karı-koca, gelin kaynana, gelin görümce, gelin elti ve gelin ve diğer aile bireyleri arasında gerçekleşmektedir. Motif sahasında aile dışından olan kimselerin motif adlarına kısmen yansıdığı görülmektedir.

Halı, kilim, oya, nakış gibi el sanatları ürünleri bir obje olmanın ötesinde Türk kültür tarihinin yün, boncuk, ip vb. birçok malzeme ile yazılmış sosyolojik vesikalarıdır. Bu vesikalar, ait olduğu toplumun sosyal ve kültürel yapısını bulunduğu dönemden binlerce yıl sonrasına taşıyabilecek güce sahiptirler.

Gelintacı, gelinbohçası, gelineli, gelinparmağı, gelintopuğu, pıtrak gibi motifler oya ve dokuma sanatlarında ortak olarak görülen motiflerdir. Aynı motiflerin farklı el sanatlarına yansıması ortak bir motif hafızası olduğunun da bir göstergesidir. Birbirinden kilometre uzakta bulunan bölgelerdeki bu ortaklık, geçmişteki ortak yaşam biçimlerinin sanatta yaşayan izleridir. Bu izlerin daha iyi sürülebilmesi için Türk dünyasının farklı bölgelerinden yapılacak derleme ve taramaların artırılması ve bunların ortak bir veri tabanına yüklenmesi ve motif sahasının doğru okunması gerekir.

Bu çalışmada aile kavramını yansıtan 88 motif üzerinde durulmuştur. Bu motifler içerisinde evlenme isteğini ve sevgiliye kavuşmayı çağrıştıran gösterge değeri olan 6, çocukla ilgili duyguların dışa yansıtıldığı 5, aile bireyleri arasında iletişim değeri olan 9, ailenin korunmasında tedbir amacıyla yapılan 3 motif adı ve işlevine yer verilmiştir. 65 motif adı aile bireylerinin sosyal rollerinden yola çıkılarak kurulmuştur. Aile bireyleri içerisinde gelin 35, damat 2, kaynana 7 motif adında yer almaktadır. Görümce, elti, yenge 10; torun kardeş, ana kelimeleri 3 motif adında geçmektedir. Birden fazla aile üyesinin bir arada yer aldığı motif sayısı 8'dir.

Aile bireylerinin motif adlarına yansımasında en çok gelinle ilgili motiflerin yer aldığı görülmektedir. Gelinle ilgili motiflerin yaygın olmasında bu sanatı icra edenlerin genellikle genç kızlar ve gelinler olması güçlü bir ihtimaldir. Gelinle ilgili kavramların hem sayıca fazla hem de gelinçiçeği, gelinkaşı, kibargelin, gelinyüzü gibi olumlu çağrışımlar yapan metaforların kullanılması Türk kültüründe soyun devamını sağlayacak, aile güçlendirecek olan geline ve kadına yüksek bir statü verildiği de görülmektedir. Gelinçatlatan, gelinöldüren, gelinuğunduran gibi sınırlı sayıdaki motif adında ise motifin zorluk derecesini belirtmek için olumsuz metaforlardan yararlanılmıştır.

Motif sahasına bakıldığında kadınlarla ilgili kavramların erkeklerle ilgili kavramlara göre daha çok kullanıldığı görülmektedir. Amca, enişte, dayı, kayınpeder gibi uzaktan veya yakından aile ile ilgisi olan erkek akrabaların motif adlarına yansımadığı görülmüştür.

Birçoğu ağız sahasında sanat terimi olarak aktif olarak kullanılan oya ve dokuma terimlerinin Türk dilinin en büyük ağız sözlüklerinden olan Derleme Sözlüğü'ne yansıma oranı da çok düşüktür. Burada verilen 88 motif adından sadece 4'ü Derleme Sözlüğü'nde kayıtlıdır. Bu veriler ağız araştırmalarının temel kaynaklarından olan Derleme Sözlüğü'nün terimler noktasında da zenginleştirilmesi gerektiğinin kanıtıdır. Bu noktada yeni derlemeler yapmaya ve mevcut derlemelerin doğru bir şekilde işlenmesi için diğer disiplinlerle ortak çalışmalar yapmaya ihtiyaç vardır.

Bir ülkenin bilim ve sanattaki gelişmeleri mutlaka dilde de karşılığını bulmaktadır. Türk dili oya ve dokuma terimleri açısından diğer dillere göre çok daha zengin malzemeye sahip bir dildir. Bu sanatların Türk dünyasında uzun yıllardır var olması, doğmasında ve gelişmesinde Türklerin rol sahibi olması bunda etkili olabilir. Yukarıda verilen 88 terim değerlendirildiğinde "sandık, hediye, paket, damat, gül, mezar, muhabbet, set, para, kâkül, kemer, şamdan, taç, kemer" kelimelerinin yabancı dilden geçtiği görülmektedir. Fakat bu kelimelerden sadece sandık kelimesi tek başına bir terim olarak kullanılmıştır. Bunun dışındakiler Türkçe kelimelerle tamlama kurarak terim değeri kazanmıştır.

Yapı bakımından motif adları değerlendirildiğinde basit yapıda 4, türemiş yapıda 5, birleşik yapıda kelime grupları şeklinde kurulmuş 72, cümle yapısında kurulmuş olan 7 motif adı yer almaktadır. Türkçenin sözcük türetme yollarından birisi olan birleştirme yöntemine, oya ve dokuma terimleri türetilirken çok sık başvurulduğu görülmüştür.

Motifler sadece güzel sanatların değil sosyoloji, halk bilimi, dil vb. birçok alanın da ortak konusudur. Türk motif sahası göstergeler açısından oldukça zengin bir sözlüktür. Fakat bu sözlüğü doğru yazacak, doğru yorumlayabilecek ve bu bilgiyi gelecek nesillere aktarabilecek kişilere ihtiyaç vardır. Ayrıca bu konu sadece el sanatlarının değil Türklük biliminin ortak konusudur. Türk motif sahası konusunda disiplinler arası yapılacak olan çalışmalar Türk kültür tarihinin doğru okunması ve gelecek kuşaklara aktarılması noktasında önem arz eder.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Bu çalışmada yazarın katkı oranı %100'dür.

Çıkar Çatışması

Çalışmada çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir durum yoktur.

Kaynaklar

Altun, G. (2004). Konya Meram İlçesi Karadiğin Kasabası'nda kanaviçe işlemeler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *11*, 55-66.

Atlıhan, Ş. (2020). Dobag projesi çerçevesinde Çanakkale-Ayvacık ve Manisa-Yunt halıları. A. Soysaldı (Ed.). *Cumhuriyet dönemi Türk halıcılığı kitabı* içinde (ss. 699-742). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.

Baykasoğlu, N. (1986). *Tavşanlı iğne oyaları.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bayram, M. (1992). *İğne oyası teknikleri ve Kastamonu iğne oyaları.* Ankara: MN Ofset Matbaacılık.

Bilen, G. (2017). *Uratı'da dokumacılık.* Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Çoruhlu, Y. (2023). Türk kilimlerinde sembolizm. A. Soysaldı (Ed.). *Türk kilimleri kilim, cicim, zili, palas C.I* içinde (ss. 55-85), Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.

Dölen, E. (1992). *Tekstil tarihi-Dünya'da ve Türkiye'de tekstil teknolojisinin ve sanayinin tarihsel gelişimi.* İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayını.

Duruhan, K. ve İlhan, B. (2004). Eğitim-öğretimle ilgili bazı atasözü ve deyimlerimizin öğrenme-öğretme süreci bakımından irdelenmesi. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, 164*, 119-125.

Erbek, M. (2002). *Çatalhöyükten günümüze Anadolu motifleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Ercilasun, A. B. ve Akkoyunlu, Z. (2014). *Dîvânu lugâti't-Türk (giriş-metin-çeviri-notlar-dizin).* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Erdoğan, S. (2017). Anadolu ağızlarındaki akrabalık ilişkilerini anlatan örnek ve motif adları. L. Turan ve O. Sevim (Ed.). *Atatürk Üniversitesi Türk dili ve edebiyatı araştırmaları /makaleler* içinde (ss. 253-260). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Erdoğan, S. (2020). Türk oyalarının dili. İ. Kalenderoğlu (Ed.). *XII. Uluslararası Dünya Dili Türkçe sempozyumu bildiri kitabı* (21-23 Ekim 2020 Ankara) içinde (ss. 886-896). Ankara.

Erdoğan, S. (2021). Kırşehir yöresinden tespit edilen dokumacılık terimleri (isimler). *Türklük Bilimi Araştırmaları*, *50*, 69-93.

Erdoğan, S. (2022). *Türkiye Türkçesinde oya ve dantel el sanatları ile ilgili söz varlığı*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Eroğlu, N. (2006). *Kırşehir kilimleri*. Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Eroğlu, A. A. (2020). Iğdır yöresi halıları. A. Soysaldı (Ed.). *Cumhuriyet dönemi Türk halıcılığı kitabı* içinde (ss. 829-854). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.

Etikan, S., Ölmez, F. N., Kılıçaslan, H. ve Şahin, C. (2020). *Kırşehir el sanatları.* Ankara: Gece Kitaplığı Yayınları.

Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kahveci, M. ve Bahşişoğlu, A. (2001). *Türk oyaları kataloğu*. C.1-2. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Karahan, R. ve Kulaz, M. (2020). Van ve Hakkâri halılarından örnekler. A. Soysaldı (Ed.). *Cumhuriyet dönemi Türk halıcılığı kitabı* içinde (ss. 777-828). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.

Karataş, M. (2013). *Türk dilinde yanış (motif) adları Anadolu sahası*. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yayınları.

Kurt, G. (2001). *Konya ili Seydişehir ilçesinde yapılmakta olan boncuk oyaları üzerine bir araştırma.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Nas, E. (2012). Konya yöresi el sanatlarında anlam yüklü motiflerin halk diline yansıması. *Turkish Studies, 7*(1), 1619-1633.

Nurhan, Ö. (1999). *Denizli yöresi iğne oyaları.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Onuk, T., Akpınarlı, F., Ortaç, S. ve Alp, Ö. (1998). *Tarsus el sanatları (dokumacılık, örücülük, işlemecilik).* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Şenol, S. (2003). *Balıkesir boncuk oyaları.* İstanbul: Güngör Matbaacılık.

Tepe, Y. (2013). *Erzurum'da farklı teknik ve materyallerle yapılan oya sanatı.* Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Tüten, A. (2004). *Elazığ müzesindeki halılar (teşhirdeki halılar).* Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.

Yavuz, F. (2025). *Günümüzde üretilen Bayat ve Emirdağ kilim örneklerinde motifler ve anlamları.* Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Yetkin, Ş. (1974). *Türk halı sanatı.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Sanat Dizisi.

Yüksel, S. (1996). *Kırıkkale iğne oyaları üzerine bir araştırma.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Extended Abstract

Introduction

Every text, symbol, photograph, logo, motif, etc. that carries meaning has a sign value. These signs are not merely concepts formed by the random combination of certain sounds, shapes, and colors. These signs are also a reflection of that society's material and spiritual culture and its perspective on the world. It is particularly evident that many objects found in people's daily lives, such as mountains, water, trees, stars, mosques, and flowers, are symbolized through motifs and placed within a specific layout in Turkish carpets and rugs. Motifs are not only reflections of concrete objects in the environment in art, but also a social channel of communication that reflects the creator's state of mind. One of the social and cultural values reflected in the Turkish motif field is the concept of family and marriage. Anatolian people, unable to directly express their desire to marry, their wish for children, or certain difficulties in their homes, conveyed these feelings through motifs. Many elements, such as the color and size of the motifs used and their location, played a decisive role in determining the meaning of the messages conveyed.

This study focuses on concepts related to the family in the arts of embroidery and weaving (carpets, rugs), which are highly developed among the Turks. The Pazırık carpet, woven by the Asian Huns in the 5th century BC, belongs to the Turks and is the earliest known example of knotted weaving. This carpet is of high quality in terms of both the colors used and the details of the motifs. To weave a carpet of this quality, the history of this art must be traced back much further. Carpets, rugs, and other woven items, which are highly developed among the Turks, were prepared for a wide variety of purposes. For centuries, Turkish textiles have been sought after in Europe as luxury items from the East. Turkish carpets, in particular, have been featured in palaces, churches, the homes of aristocratic families, and the paintings of famous artists, and have been used as highly valuable diplomatic gifts.

One of the arts that is as widespread among Turks as weaving is embroidery. Turks have played an important role both in the development of this art and in the development of terminology in this field. Although there are various theories about where and when this art originated, the fact that needle embroidery is referred to as “Turkish lace” in the West is proof that this art was widely practiced by Turks. The abundance of Turkish terms in weaving and embroidery arts is also proof of the significant contribution Turks made to the existence of these arts. Although prepared for a wide variety of purposes, it is possible to see Turkish social life and the family order that is part of it in both arts.

Method

A scanning method was used in this study. Books, articles, and papers written about weaving, embroidery, and needlework were scanned to identify concepts related to family.

Research Model

In this study, where data was identified using a screening method, source works related to weaving (carpets and rugs), embroidery, and needlework were first identified. From these works, those that included the theme of family or had lexical value compared to other studies were selected.

Universe and Sample

The study creates motifs and sample names that reflect the concept of family in the Anatolian region. These motifs and sample names have been selected from the sample and motif names used in embroidery and weaving (carpet, kilim) arts. The fact that no study has directly examined the concept of family in terms of motifs to date has also influenced the selection of this topic.

Data Collection and Analysis

Data was initially collected by reviewing books and articles related to the field and cataloging motifs related to the family. Motifs related to the family used in the art of embroidery and weaving (carpets and rugs) were examined under five main headings. The first section focuses on the role of motifs in expressing the desire to marry, while the second section focuses on the reflection of feelings related to children in the motifs. The third section evaluates the reflection of intra-family communication in motifs and attempts to partially explain nine motifs that have symbolic value in communication and their meanings. The fourth section deals with motifs that remind us of the protection of the family and the measures that should be taken in this regard. The fifth section, which can be considered the most important part of the study, deals with the reflection of family members in motif names.

Findings

This study focuses on 88 motifs reflecting the concept of family. Among these motifs, 6 motifs with symbolic value suggesting the desire to marry and be reunited with a loved one, 5 motifs expressing feelings related to children, 9 motifs representing communication between family members, and 3 motifs representing protective measures for the family are included. 65 motif names were established based on the social roles of family members. Among family members, 35 motifs refer to the bride, 2 to the groom, and 7 to the mother-in-law. The words sister-in-law, sister-in-law, and grandchild appear in 3 motif names. There are 8 motifs that include more than one family member. When evaluating motif names in terms of structure, there are 4 simple structures, 5 derived structures, 72 word groups formed as compound structures, and 7 motif names formed as sentence structures. The reflection rate of embroidery and weaving terms, many of which are actively used as artistic terms in the field, in the Derleme Dictionary, one of the largest dialect dictionaries of the Turkish language, is also very low. Only 4 of the 88 motif names given here are recorded in the Derleme Dictionary.

Conclusion, Discussion and Recommendations

Turkish women and, to a lesser extent, Turkish men have used art as a means of communication. This communication primarily occurs between husband and wife, mother-in-law and daughter-in-law, sister-in-law and daughter-in-law, sister-in-law and sister-in-law, and between the bride and other family members. In the motif field, it is observed that individuals outside the family are partially reflected in the motif names. Looking at the motif field, it is seen that concepts related to women are used more than concepts related to men. It has been observed that male relatives who are distantly or closely related to the family, such as uncles, brothers-in-law, and fathers-in-law, are not reflected in motif names.

Motifs such as the bride's veil, bride's chest, bride's headdress, bride's finger, bride's heel, thistle, and star are commonly seen in embroidery and weaving arts. The reflection of the same motifs in different handicrafts is also an indication of a shared motif memory. This commonality in regions located kilometers apart is a reflection of the traces of shared lifestyles in the past that live on in art.

The motifs related to the bride are most commonly reflected in the names of motifs used for family members. It is highly probable that the prevalence of motifs related to the bride stems from the fact that those who practice this art are generally young girls and brides. The fact that concepts related to brides are both numerous and use metaphors with positive connotations, such as bride flower, bride's veil, noble bride, and bride's face, also shows that in Turkish culture, brides and women, who ensure the continuation of the family line and strengthen the family, are given a high status.